

1.Lausunnon antava kunta/toimielin

Vanhusneuvosto

2.Lausunnon kirjaaja: Pertti Vainionpää/Jertta Harinen

3.Millaisia vaikutuksia järjestämissuunnitelmalla on asukkaisiin, asiakkaisiin ja/tai potilaisiin? Onko jokin tietty väestöryhmä, johon suunnitelman vaikutukset erityisesti kohdistuvat? Arvioinnissa voitte miettiä erityisesti palvelujen yhdenvertaisuutta, saatavuutta, saavutettavuutta; hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista, sekä ihmisten kokemusta hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta.

Järjestämissuunnitelman suurin vaikutus kohdistuu etenkin juukalaisten nykyisin saamien palveluiden osittaiseen heikkenemiseen kaikkien keskeisten erityisryhmien palveluiden osalta. Juuan ja Nurmeksen välimatkan, plus miinus 50 km, vaikutus palveluiden saatavuuteen ja saavutettavuuteen on ainakin joissakin akuuttitapauksissa varsin merkittävä. Täysin ratkaisevaa Juuan palveluiden osalta on se tosiasia, että miten hyvin liikkuvilla tai etäpalveluilla pystytään korvaamaan lähipalveluissa tapahtuvat menetykset. Tärkeintä on tietenkin edelleen se, että liikkuvilla ja etäpalveluilla pystytään tuottamaan kaikki nykyiset palvelut kohtuullisella aikaviiveellä sekä riittävin resurssein.

Käytännössä samat asiat pätevät myös Valtimon taajaman osalta, vaikka toki hieman pienemmässä mittakaavassa.

Nurmeksen osalta uusi keskusmalli ei tuone mitään oleellisia muutoksia olemassa olevaan palvelutarjontaan. Etä- ja liikkuvien palveluiden vastuut alueen sisällä lisäävät kylläkin toiminnan uudelleen järjestämistarpeita keskuksen osalta.

Suunnitelman heikkoutena on varmasti pidettävä sitä, ettei siihen voida luonnollisista syistä kirjoittaa mitään ehdottoman sitovia ajallisia tai määrällisiä tavoitteita jo kirjattujen viikoittaisten ohjeellisten palvelusitoumusten lisäksi.

4.Millaiset vaikutukset järjestämissuunnitelmalla on asukkaisiin, asiakkaisiin ja/tai potilaisiin?

Merkittävän myönteinen

Myönteinen

Ei vaikutusta

**Kielteinen x**

Merkittävän kielteinen

5. Millaisia ympäristövaikutuksia järjestämissuunnitelmalla on? Arvioinnissa voitte miettiä esimerkiksi liikenteestä ja rakennuksista aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja kestäväää kehitystä.

Ympäristövaikutuksista suurimmat syntyvät lisääntyvistä matkoista ja matkakuluista Juuan ja Valtimon osalta. Lisäksi ajalliset menetykset palveluviiveiden vuoksi tulevat rasittamaan niin fyysisiä kuin myös henkisiä voimavaroja taloudellisten menetysten jatkoksi.

Palvelukeskusten käytössä olevien kiinteistöjen mahdolliset uudelleen järjestelyt aiheuttavat luonnollisesti tilat omistaville kunnille osin tarpeettomia ylimääräisiä kustannuksia. Niiden suuruus on syytä kaikissa tapauksissa tarkkaan harkita Nurmeksesta alkaen. Voidaanko entisiä tiloja hyödyntää tulevilla palveluilla välttämällä mahdollisesti tarpeettomat investoinnit ja lisäkustannukset.

6. Millaiset ympäristövaikutukset järjestämissuunnitelmalla on?

Merkittävän myönteinen

Myönteinen

Ei vaikutusta

**Kielteinen x**

Merkittävän kielteinen

7. Miten arvioitte järjestämissuunnitelman vaikuttavan hyvinvointialueen kustannuksiin ja resurssien riittävyyteen? Siirtyykö suunnitelman toteutuksen myötä kustannuksia muille tahoille, esim. kunnille tai asiakkaille? Mitkä ovat taloudelliset vaikutukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?

Taloudellisten vaikutusten arviointi on tämänhetkisten tietojen perusteella erittäin vaikeaa suorittaa. Kuntien osalta taloudelliset vaikutukset ovat kuitenkin selvästi negatiiviset mahdollisten uusien rakennusinvestointien johdosta sekä syntyvien vuokramenetysten ansiosta.

Kuntalaisten osalta etenkin Juuassa ja Valtimolla asuville palvelujen käyttäjille tulee varmasti lisäkustannuksia matkojen aiheuttamista kuluista ja aikamenetyksistä. Noita menetyksiä voidaan sitten pienentää liikkuvilla ja etäpalveluilla, joiden merkitys tulevaisuudessa tulee olemaan varsin suuri. Niiden toimivuus ratkaisee lopulta yksittäisten asiakkaiden kustannusvaikuttavuuden keskeisiltä osiltaan. Pitkällä aikavälillä on toki mahdollista kääntää yksilökustannusten vaikutukset positiiviseen suuntaan.

Hyvinvointialueen kokonaiskustannusten osalta suunnitelman tavoitteet ovat oikean

suuntaiset. Resurssien osalta molemmat ratkaisevat tekijät eli käytettävissä olevat varat ja henkilöstön riittävyys, ovat kuitenkin pitkälti muiden kuin alueen itsensä päätettävissä olevia asioita. Valtio sääntelee varoja ja kasvavat henkilöstötarpeet rajoittavat palveluita, joten lopputuloksena voi olla hallitsematon tasapainoyhtälö. Syytä on silti uskoa myös kustannusten oikeaan palvelutarveharkintaan molemmista ongelmista huolimatta.

8. Millaiset vaikutukset järjestämissuunnitelmalla on hyvinvointialueen talouteen?

Merkittävän myönteinen

**Myönteinen x**

Ei vaikutusta

Kielteinen

Merkittävän kielteinen

9. Miten järjestämissuunnitelma vaikuttaa hyvinvointialueen henkilöstön riittävyyteen? Arvioinnissa voitte miettiä esimerkiksi vaikutuksia hyvinvointialueen henkilöstön saatavuuteen sekä pito- ja vetovoimaan.

Henkilöstön riittävyys on erittäin vaikeasti ratkaistava ongelma nyt ja lähivuosina. Selvää on jo nykytilanteessa, että kaikkiin palveluihin ei saada riittävää määrää henkilöstöä. Siksi tarvitaan oleellisia uudistuksia palveluteknologiaan ja asukkaiden entistä tehokkaampaa koulutusta näiden teknologioiden käyttämiseen. Silti osa kasvavasta ikääntyneiden väestönosasta 2040- luvulle saakka sekä jotkut erityisryhmät jäävät väistämättä uusien palvelumahdollisuuksien ulkopuolelle. Vain etä- tai liikkuvat palvelut voivat jotenkin pystyä hoitamaan näiden ryhmien erittäin vaikean palvelutilanteen.

Toisaalta alusta alkaen on syytä välittömästi selvittää myös sekin, että löytyykö henkilökunnasta riittävästi resursseja esim. Liikkuvien ja etäpalveluiden akuuttitapausten nopeaan hoitamiseen 24/7-periaatteella. Nurmee onnistuessaan luo siltä osin alkutahdit koko maakunnan osalta positiivisen asenteen luomisessa muutosten onnistumiseksi.

Henkilöstön saatavuus ja pitovoima kaipaavat entistä parempaa henkilöstöpolitiikka ja myös henkilöstön vaikuttavaa kuulemistä palvelujen organisoinnissa.

10. Millaiset vaikutukset järjestämissuunnitelmalla on hyvinvointialueen henkilöstön riittävyyteen?

Merkittävän myönteinen

**Myönteinen x**

Ei vaikutusta

Kielteinen

Merkittävän kielteinen

#### 11. Muita huomioita järjestämissuunnitelmaan liittyen

Ensinnä on todettava, että ilmeisesti jokaisen laajan toiminnan keskuksen suunnitelman alkuosan tavoitteelliset perustelut tulevat olemaan lähes samanlaiset, joten niihin ei ole tarvetta palata jokaisen 7:n aseman osalta erikseen.

Alkuosan yleiset ja yhteiset perustelut ovat hyvin johdetut aiemmin valtuuston tekemän strategiapäätöksen pohjalta. Myöskin suunnitellut ratkaisuesitykset ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niiden vaihtoehtoiksi voi suunnitelmassa kirjata minkäänlaisia ehdottomia ajallisia tai määrällisiä ja myöhempää toimintaa sitovia kirjauksia.

Lopulta voidaan todeta, että suunnitelma on hyvä lähtökohta palveluiden tehostamiseksi ja oikein kohdistettavaksi molempien resurssien sallimissa rajoissa. Se minkälaisiksi nuo resurssit sitten käytännössä osoittautuvat, tulee ratkaisemaan niin palveluiden laadun, saavutettavuuden kuin niiden tason kaikilla maakunnan sotepalveluasemilla ja niiden ympäristössä etä- ja liikkuvilla palveluilla täydennettynä.

Valitettavana tosiasiana on myös mainittava, että liika kiire ja lyhyet lausunnonantajat eivät parhaalla tavalla edistä kaikkien kuntalaisten ja eri palveluiden saajien mahdollisuuksia vaikuttaa palvelusuunnitelmien sisältöön ja toteutukseen.